Ålands landskapsregering

Asiakirjan nimi	Nro	Sivun nro
LAUSUNTO	185 F1	1 (3)
Päiväys	Dnro	
17.9.2020	ÅLR 2020/6817	

Valtiovarainvaliokunnan verojaosto
Eduskunta
sara.kuitunen@eduskunta.fi

Viite

Yhteyshenkilö

Asia

LAUSUNTO HALLITUKSEN ESITYKSESTÄ EDUSKUNNALLE LAIKSI AHVENANMAAN ITSEHALLINTOLAISSA TARKOITETUN TASOITUSPERUSTEEN MUUTTAMISESTA (HE 19/2020 vp)

Hallituksen esityksessä eduskunnalle laiksi Ahvenanmaan itsehallintolaissa tarkoitetun tasoitusperusteen muuttamisesta (HE 19/2020 vp) ehdotetaan Ahvenanmaan itsehallintolaissa säädetyn tasoitusperusteen korottamista 0,45 prosentista 0,47 prosenttiin. Ehdotettu laki on tarkoitettu tulemaan voimaan 1.1.2021, eli samaan aikaan kuin laki Ahvenanmaan itsehallintolain taloutta koskevan luvun muuttamisesta tulee voimaan (HE 320/2018 vp).

HE 320/2018 vp:n valmistelun yhteydessä uuden tasoitusjärjestelmän mitoituksessa huomioitiin lisäys nykytilaan verrattuna maakunnan perusrahoituksen korottamiseksi sen varmistamiseksi, että Ahvenanmaan maakunta suoriutuisi tehtävistään. Sen takia tasoitusperustetta on korotettava itsehallinnon rahoituksen turvaamiseksi. Siinä vaiheessa, kun Suomen ja Ahvenanmaan edustajat yhdessä valmistelivat itsehallintolain muutosta, ja kun muutosta ensi kertaa käsiteltiin eduskunnassa, sen edellytyksenä oli sote- ja maakuntauudistuksen toteuttaminen. Samalla otettiin huomioon se mahdollisuus, että uudistus saattaisi kaatua ja nykyisen kaltainen tilanne syntyä. Siksi lepäämässä olevan lakiehdotuksen voimaantulosäännöksen 3 momenttiin tehtiin nyt ehdotettavan muutoksen pohjana oleva kirjaus. Koska valtakunnassa viime vaalikaudella kaavailtu sote- ja maakuntauudistus jäi toteuttamatta, tasoitusperuste on muutettava, jotta tasoituksesta tulisi sellainen, kuin on tarkoitettu. Ehdotettu esitys on tarpeen itsehallintolain muutoksen HE 320/2018 vp:ssä kuvattujen tavoitteiden ja taloudellisten vaikutusten saavuttamiseksi.

Syntyneen tilanteen johdosta eduskunta edellytti joulukuussa 2019 hyväksyessään lepäämässä olevan ehdotuksen laiksi itsehallintolain

Postiosoite	Puhelin	Faksi	Sähköposti
PB 1060	(018) 25000	(018) 19155	registrator@regeringen.ax
AX-22111 MARIEHAMN, Åland			URL www.regeringen.ax

Virkakirjeet tulee osoittaa Ahvenanmaan maakunnan hallitukselle, ei yksittäiselle virkamiehelle.

muuttamisesta (LJL 2/2019 vp), että hallitus antaa viivytyksettä esityksen Ahvenanmaan itsehallintolain 47 §:n 1 momentissa säädetyn tasoitusperusteen muuttamisesta 0,47 prosenttiin vuoden 2021 alusta lukien.

Maakunnan hallitus toteaa, että käsiteltävänä olevan esityksen tarkoitus on siis toteuttaa eduskunnan lausuma ja hallituksen 19.11.2019 päivätyssä kirjeessään antamat poliittiset sitoumukset. Maakunnan hallitus ja maakuntapäivät olivat itsehallintolain muutosta käsiteltäessä vakuuttuneita siitä, että muutos toteutetaan, ja että tasoitusperusteen muutos tulee voimaan toistaiseksi.

Siitä huolimatta, että asiaa on käsitelty jo aiemmin, maakunnan hallitus haluaa tuoda esiin eräitä näkökohtia esityksen muotoiluun liittyen.

Esityksen pääasiallisia vaikutuksia koskevassa selvityksessä kuvaillaan sen itsehallintolain muutoksen vaikutuksia, johon eduskunta on jo ottanut kantaa tasoitusperusteen muutoksen yhteydessä. Koronakriisin takia lyhyen tähtäimen taloudellista toteutumaa koskevat vaikutusarviot on tarpeen päivittää. Esitykseen sisältyvä yhteenveto vuosittain Ahvenanmaan maakunnalle suoritettavista siirroista on muuttunut nopeasti koronakriisin takia, ja kuluvan vuoden kokonaissumma on jo laskenut noin kymmenen prosenttia esityksessä esitetystä summasta. Koska Ahvenanmaalle suoritettavat siirrot itsehallintolain mukaan ovat riippuvaisia sekä koko Suomen että Ahvenanmaan talouskehityksestä, myös vuoden 2021 siirrot ovat huomattavasti pienempiä kuin esityksessä esitetyt summat. Tätä kauemmas tulevaisuuteen ulottuvat arviot ovat nykyisessä tilanteessa lähinnä spekulatiivisia. Ahvenanmaan talouden nopea elpyminen vaikuttaa hyvin epätodennäköiseltä Ahvenanmaan tämänhetkisen tilanteen valossa, kun maakunnan työttömyysaste on yli kymmenen prosenttia ja tärkeillä elinkeinoilla, kuten merenkululla ja matkailulla, on suuria haasteita. Maakunnan hallitus ei pidä tarkoituksenmukaisena esittää arvioita väestömuutosten vaikutuksista ja maakunnalle suoritettavista siirroista nykyisen, 31.12.2020 päättyvän, talousjärjestelmän jäljellä olevan ylimenokauden osalta, koska ne liittyvät eduskunnan jo hyväksymään talousjärjestelmän muutokseen. Nyt käsiteltävänä oleva tasoitusperusteen muutos 0,45 prosentista 0,47 prosenttiin korottaa tasoitusmäärää lähes kahdeksalla miljoonalla eurolla vuositasolla vuoden 2021 rahanarvossa mitattuna. Muutos toteuttaa Ahvenanmaan maakunnan taloutta koskevan rahoitusjärjestelmän muutoksen tavoitteet.

Hallituksen esitykseen sisältyy myös lakiehdotuksen suhdetta perustuslakiin ja säätämisjärjestystä koskeva selvitys. Teksti alkaa näin: ”*Perustuslain 120 §:n mukaan Ahvenanmaan maakunnalla on itsehallinto sen mukaan kuin Ahvenanmaan itsehallintolaissa erikseen säädetään*” (HE 19/2020 vp, s. 6). Maakunnan hallitus korostaa, että viittaus Suomen perustuslain 120 §:ään on ainoastaan viittaussäännös. Ahvenanmaan itsehallinto ja erityisasema eivät millään tavoin perustu perustuslakiin.

Kaiken kaikkiaan Ahvenanmaan maakunnan hallitus toteaa, että esitys ja lakiehdotus lunastavat aiemmat lupaukset, ja odottaa ripeää käsittelyä, joka jättää aikaa uuden talousjärjestelmän mukaisen 0,47 prosentin tasoitusperusteen implementoinnille itsehallintolakiin ennen vuotta 2021.

Maaneuvos Veronica Thörnroos

Ministeri Torbjörn Eliasson

TIEDOKSI Ahvenanmaan maakuntapäivät, Itsehallintopoliittinen lautakunta
Oikeusministeri Anna-Maja Henriksson
Kansanedustaja, Mats Löfström
Valtiovarainministeriö
Budjettineuvos Petri Syrjänen
Oikeusministeriö
Lainsäädäntöneuvos Janina Groop-Bondestam